

Resteröd 1

Arkeologisk förundersökning
Resteröd socken, Resteröds-Ryr 2:9, RAÄ 1

Gabriella Kalmar

Resteröd 1

Arkeologisk förundersökning
Resteröd socken, Resteröds-Ryr 2:9, RAÄ 1

Bohusläns museum

RAPPORT 2005:67

ISSN 1650-3368

Manusförfattare Gabriella Kalmar

Layout och grafisk design Pia Hansson (omslag), Pia Claesson, Gabriella Kalmar (inlaga)

Redigering Pia Claesson och Gabriella Kalmar

Tryck och distribution Bohusläns museum

Kartor godkända från sekretessynpunkt för spridning Lantmäteriverket 2005-08-09. Dnr 601-2005/1494

BOHUSLÄNS MUSEUM

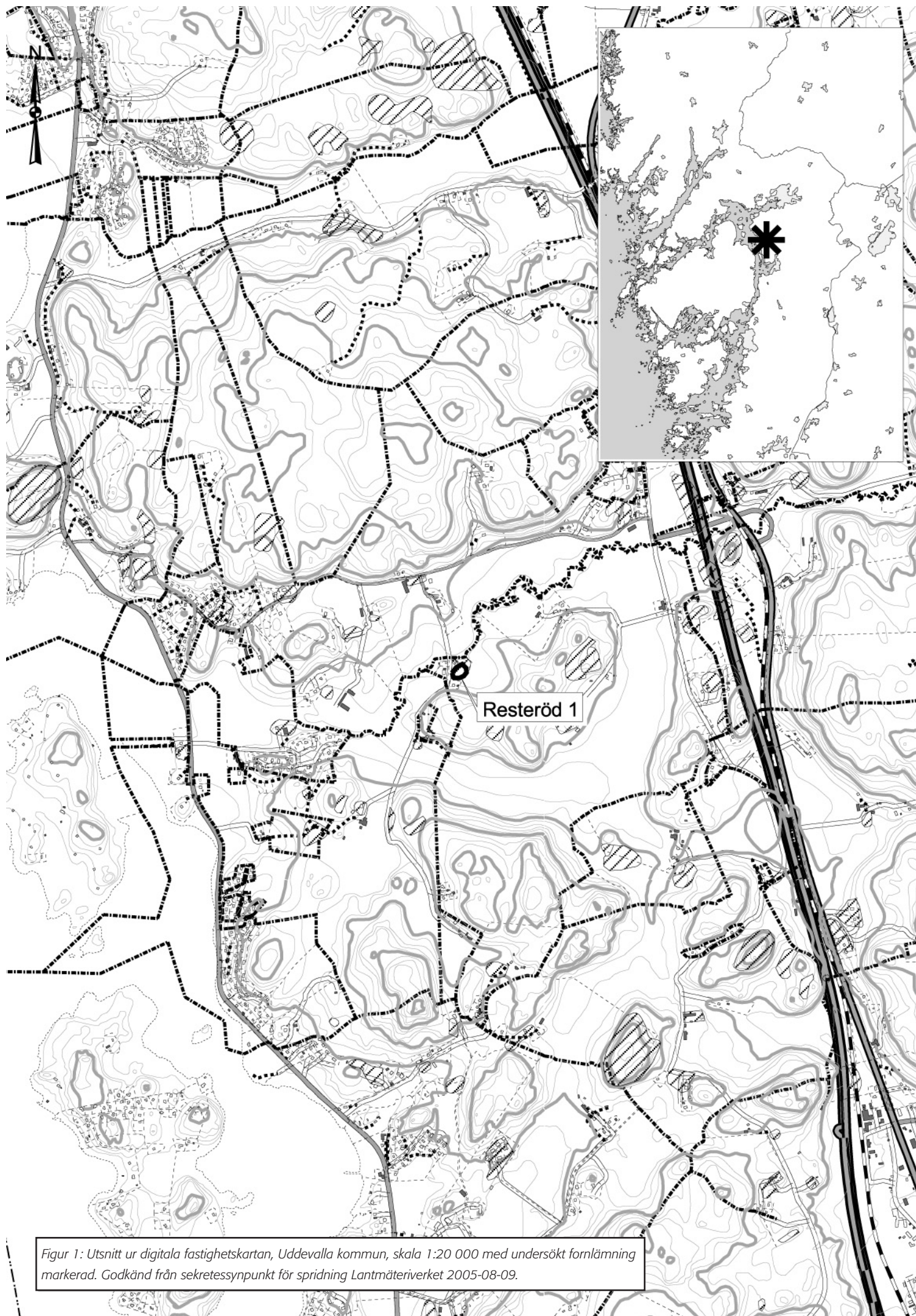
Museigatan 1, Box 451 19 Uddevalla

tel 0522-656505

www.bohusmus.se

Innehåll

SAMMANFATTNING.....	7
BAKGRUND.....	7
LANDSKAPSBILD.....	7
NATURLANDSKAP.....	7
KULTURLANDSKAP.....	8
FORNLÄMNINGSMILJÖ.....	9
HISTORISKT KÄLLMATERIAL.....	9
METODIK.....	11
RESULTAT.....	11
RESULTAT GENTEMOT UNDERSÖKNINGSPLANEN.....	11
SLUTSATSER SAMT ÅTGÄRDSFÖRSLAG.....	12
REFERENSER.....	13
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	14
FIGURFÖRTECKNING.....	15
BILAGOR.....	15

Figur 1: Utsnitt ur digitala fastighetskartan, Uddevalla kommun, skala 1:20 000 med undersökt fornlämning markerad. Godkänd från sekretessynpunkt för spridning Lantmäteriverket 2005-08-09.

Sammanfattning

Med anledning av planerad husbyggnation inom fastigheten Resteröds-Ryr 2:9, Resteröd socken, Uddevalla kommun, Västra Götalands län, genomförde Bohusläns museum i juli månad 2005 en arkeologisk förundersökning av Resteröd 1, en boplatz (se fig.2). Syftet med förundersökningen var att bedöma boplatsens karaktär, ålder samt utbredning.

Ett stolphål samt en knacksten påträffades i de elva schakt som togs upp.

Efter avslutad undersökning anser Bohusläns museum att den planerade husbyggnationen kan genomföras utan vidare antikvariska åtgärder med förbehållet att avvikelse från planen inte får ske. All exploatering utanför det nu förundersökta området innebär ingrepp i fornlämningen och kräver Länsstyrelsens tillstånd.

Bakgrund

Den 8 juli utförde Bohusläns museum en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Resteröds-Ryr 2:9, Resteröd socken, Uddevalla kommun, Västra Götalands län. Förundersökningen föranleddes av planerad husbyggnation.

Uppdragsgivare och kostnadsansvarig var Georg Toftebjörk enligt Länsstyrelsens beslut dnr 431-65462-2004. Ansvarig institution var Bohusläns museum med Gabriella Kalmar som projektledare och tillika rapportansvarig samt Joakim Åberg som fältpersonal.

Landskapsbild

Naturlandskap

Uddevalla kommun kan indelas i ett kustområde och ett inlandsområde. Inlandet utgörs till största delen av barrskogsklädda höjdområden med medelhöjder på strax över 100 metersnivån. Mot väst och sydväst sluttar det relativt höglänta inlandet ned mot kustlandet och fjordarna.

Karaktéristiskt för Uddevallaområdet är de sprickdalar som genomkorsar bergsplatåerna i huvudsakligen nordvästlig och nordöstlig riktning, vilket ger landskapet en starkt bruten topografi.

Bara en liten del av kommunens yta upptas av jordbruksmark. Denna är nästan helt knuten till marina avlagringar och väldigt splittrad på grund av landskapets brutna topografi. Den mesta jordbruksmarken är lokaliserad till smala sprickdalgångar (Uddevalle kommun. 1976. 25-28).

Resterödsområdet utgör en del av en mjukt kuperad öst-västlig dalgång som i norr tvärt begränsas av en brant höjdrygg (Amborg, L. m.fl. 1983:141).

Kulturlandskap

Uddevalle kommun inrymmer lämningar från stenålder fram till idag. Ingen av de gamla socknarna i kommunen tycks helt ha saknat jordbruk under förhistorisk tid. Under slutet av järnåldern tycks dock flera områden inom kommunen ha övergivits en tid. Det gäller områden med magra, sandiga jordar som visserligen var lätta att plöja med den tidens redskap men också blev utarmade fort. Flera av de södra socknarna tycks ha råkat ut för en sådan tidig ödeläggelse. Ornamnen pekar dock på en nyodling under medeltiden. Mer kontinuerlig bebyggelse tycks kommunens norra delar ha haft.

Under tidig medeltid skedde en indelning i socknar och de första kyrkorna uppfördes. Någon större skillnad mellan medeltidens och senare århundradens bebyggelselokalisering finns inte. Först i och med skiftena under slutet av 1700-tal och första hälften av 1800-talet skedde en större förändring av de bebyggda områdena (Amborg, L. m.fl. 1983. 22-24).

Ett antal områden inom Uddevalle kommun är uttagna som områden av kulturhistoriskt värde. Ett av dessa är Resteröd (omr. 21). Det kulturhistoriska intresset berör i första hand Resteröds kyrka (Amborg, L. m.fl. 1983:141).

Vid Resteröd ligger en uppodlad dalgång med kyrka och flera fornlämningsmiljöer. Den mjukt kuperade öst-västliga dalgången upptas av åkrar och betesmarker, omväxlande med lövdungar och träd längs ett meandrande vattendrag i dalbotten. Den ålderdomliga kyrkan, fornlämningarna och det omgivande kulturlandskapet visar på den jordbrukshistoriska kontinuitet genom århundraden. Resteröd är uttaget som värdefullt odlingslandskap i Uddevalle kommun (nr 85-20). I området ingår också tre delområden (39, 42 samt 43) vilka bedöms ha ett högt värde i länets ängs- och hagmarksinventering (Hultgren, S. & Olsson, K. 1995:211).

Fornlämningsmiljö

Inom Uddevalla kommun förekommer från stenålder boplatser såväl som megalitgravar. Dösar finns exempelvis vid Gullmarsberg i Skredsvik sn, Bräcke i Forshälla sn, sälte i högås sn samt Stora Kärr i Bokenäs sn. Bland annat vid Berg i Bokenäs sn finns en gånggrift (Amborg, L. m.fl. 1983:22). Längs med en höjdrygg i norr och väster om Resteröds kyrka finns gravar från brons- och järnåldern. I området sydöster finns en stenålderboplats (Amborg, L. m.fl. 1983:141).

Från bronsålder förekommer gravrösen på bergstoppar och hållristningar, de senare är vanligare förekommande i kommunens norra del än i den södra. Rösena är vanligast i kustzonen. De vanligaste lämningarna från järnålder är gravfälten. De från äldre järnålder innehåller ofta domarringar och resta stenar. På det stora Herrestadsgravfältet har fynd från järnålderns slutskede påträffats (Amborg, L. m.fl. 1983:22).

Det område som Resteröd 1 ligger i är uttaget som fornlämningsmiljö nr. 104 i Göteborgs och Bohuslän. Området inbegriper Ryr, Stinneröd samt Vägeryr. Inom miljön finns ett 20-tal fornlämningslokaler av starkt skiftande karaktär och den illustrerar hur fornlämningar från flera förhistoriska perioder ofta återfinns inom ett mycket begränsat landskapsavsnitt (Bertilsson, U. & Winberg, B. 1984:99).

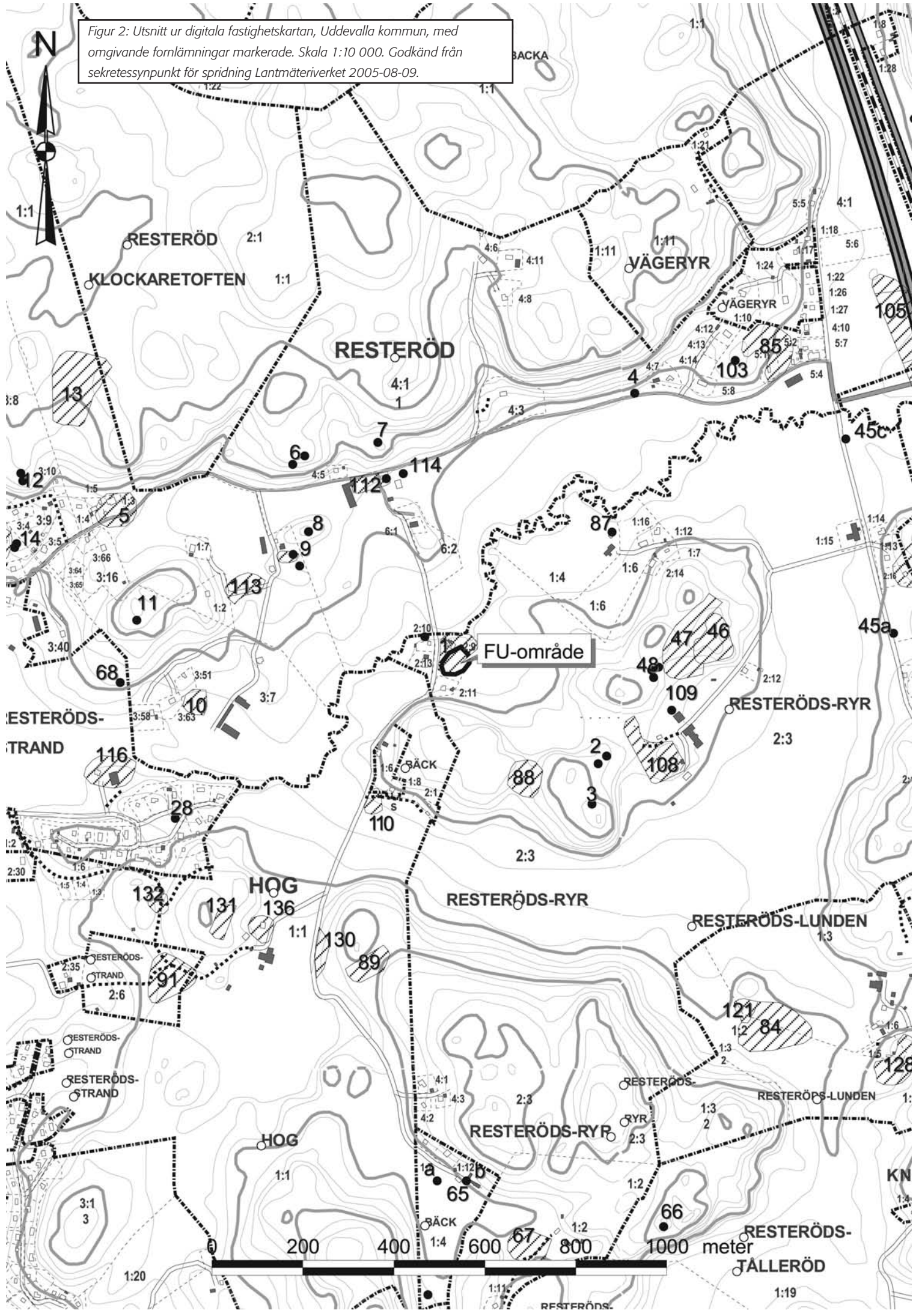
I närområdet kring Resteröd 1 finns ett antal gravar (Resteröd 2, 3, 6-9:1 samt 48) samt ett gravfält med ett trettiotal gravar (Resteröd 46). Andra vanliga lämningar är boplatser (exempelvis Resteröd 28, 88, 113, 130-132). Ett antal fyndplatser för yxor, flinta, etc. förekommer också (Resteröd 112, 9:2, 109, 87, 89, 10). Öster om Resteröd 1 finns också ett område med fossil åkermark (Resteröd 47) (För samtliga ovan redovisade lämningar se fig. 2).

Historiskt källmaterial

Resteröds kyrka är belägen strax norr om förundersökningsområdet. Den är troligen uppförd på 1100-talet och senast restaurerad 1920. Kyrkan som är uppförd av sten, ligger relativt högt mitt i den uppodlade dalgången. Närmast kyrkan utbreder sig åkrar och ängar omväxlande med träddungar.

Kyrkogården ligger söder om kyrkan, med den äldsta delen omgiven av en gråstensmur. En mindre landsväg löper utmed kyrkogårdens västra begränsning. I södra delen av kyrkogården finns en klockstapel av trä uppförd 1859. Övrig

Figur 2: Utsnitt ur digitala fastighetskartan, Uddevalla kommun, med omgivande fornlämningar markerade. Skala 1:10 000. Godkänd från sekretessynpunkt för spridning Lantmäterverket 2005-08-09.

bebyggelse inom området utgörs av en gård, som varit kronolänsmansboställe och ligger strax norr om kyrkan. Vid Resterödsbäcken finns ett torp, Bron, troligen uppfört vid 1900-talets början (Amborg, L. m.fl. 1983. 141).

Bland de sentida lämningar som återfinns inom närområdet finns ett antal by/gårdstomter (Resteröd 12, 108, 110, 136 samt 9). Norr om Resteröd 1 finns en minnessten, Resteröd 114 (För samtliga lämningar se fig. 2).

Metodik

Fältarbetet utfördes med maskingrävare med 1,2 m bred planeringsskopa. Schaktbredden varierade mellan i allmänhet 1,20 – 2,40 m. I schakten noterades förutom eventuella anläggningar och fynd också matjordens tjocklek och alvens beskaffenhet. Samtliga schakt och anläggningen mättes in med GPS. Den anläggning som påträffades undersöktes. Inga fynd tillvaratogs.

Resultat

Totalt togs 11 schakt upp med en sammanlagd längd av ca 70 m. Av dessa var schakt 200 – 204, 208 samt 211 enkel skopbredd och schakt 205 – 207 samt 210 dubbel skopbredd. Matjordslagret varierade mellan 0,20 – 0,35 m djup. I schakt 200 – 206 utgjordes markslaget av gulbrun sand, i de södra delarna mer grusigt/stenigt, ofta blockigt. I schakt 207 --211 utgjordes markslaget av beigejul flammig lera. I de sydligaste schakten var det fuktigt och sankt.

I schakt 200 – 206 undersöktes ett antal mörkfärgningar. Samtliga utom en utgjordes av stenlyft och rotvältor. Undantaget utgjordes av ett stolphål (A212). Utöver stolphålet påträffades en knacksten (F209) och två flintavslag. (A212). Planering av utläggandet av Schakt 207 – 211 påverkades av läget på en äldre markbädd som vi undvek. Schakt 200 – 206 placerades ut med hänsyn till träd (schaktplan se bil.1).

Resultat gentemot undersökningsplanen

Syftet med förundersökningen var att bedöma boplatsens karaktär, ålder samt utbredning inom arbetsområdet.

Den icke förundersökta delen av fornlämningen utgörs i nord och nordost av en brant sluttande bäckravin, medan den nordvästra delen är bebyggd

sedan tidigare. Inom förundersökningsområdet påträffades vare sig fynd eller anläggningar i en sådan omfattning att området kunde anses utgöra del av boplats. Den icke förundersökta delen av Resteröd 1 kunde i och med förundersökningen avgränsas åt sydväst. Den avgränsas därtill åt nord och nordost av den ovan nämnda bäckravinen.

Därmed konstaterades att den aktuella husbyggnationen inte kommer i konflikt med fornlämningen eller dess fornlämningsområde.

Slutsatser samt åtgärdsförslag

Den nu förundersökta, sydvästra delen av Resteröd 1 anses inte utgöra del av boplats. Resterande del av Resteröd 1 kan därmed avgränsas åt sydväst. All exploatering utanför det nu förundersökta området innebär ingrepp i fornlämningen och kräver Länsstyrelsens tillstånd. Bohusläns museum anser att husbyggnationen kan genomföras utan vidare antikvariska åtgärder med förbehållet att avvikelser från planen inte får ske.

Referenser

Amborg, Leif m.fl. 1983. *Kulturminnesvårdsprogram Uddevalla kommun 1983*. Uddevalla kommun Bohusläns museum. Uddevalla.

Bertilsson, Ulf & Winberg, Björn. 1984. *Fornlämningsmiljöer i Göteborgs och Bohus län*. Rapport 1984:10. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Göteborg.

Hultgren, Svante & Olsson, Kerstin. 1995. *Värdefulla odlingslandskap i Göteborgs och Bohus län*. Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövården. Rapport 1995:21. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Göteborg.

Uddevalla kommun. 1976. *Förarbeten i den pågående naturvårdsplaneringen inom Göteborgs och Bohus län*. 1976. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Göteborg. Göteborg.

Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr:	431-65462-2004
BM dnr:	744/04 K
BM pnr:	1355
Intrasisprojekt:	BM051355001
Fornlämningsnr:	1
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Uddevalla
Socken:	Resteröd
Ek. karta:	8133
Läge:	X 6465822, Y 1269606
Koordinatsystem:	RT90 2,5 gon V
Höjdsystem:	RH 70
Uppdragsgivare:	Georg Toftebjörk, Resteröd Bron 617, 459 94, Ljungskile
Ansvarig institution:	Bohusläns museum
Projektledare:	Gabriella Kalmar
Fältpersonal:	Joakim Åberg
Fältarbetstid:	2005-07-08 – 07-08
Arkeologtimmar:	16
Undersökt yta:	3000 m ²
Arkiv:	Bohusläns museums arkiv
Fynd:	Inga fynd omhändertogs

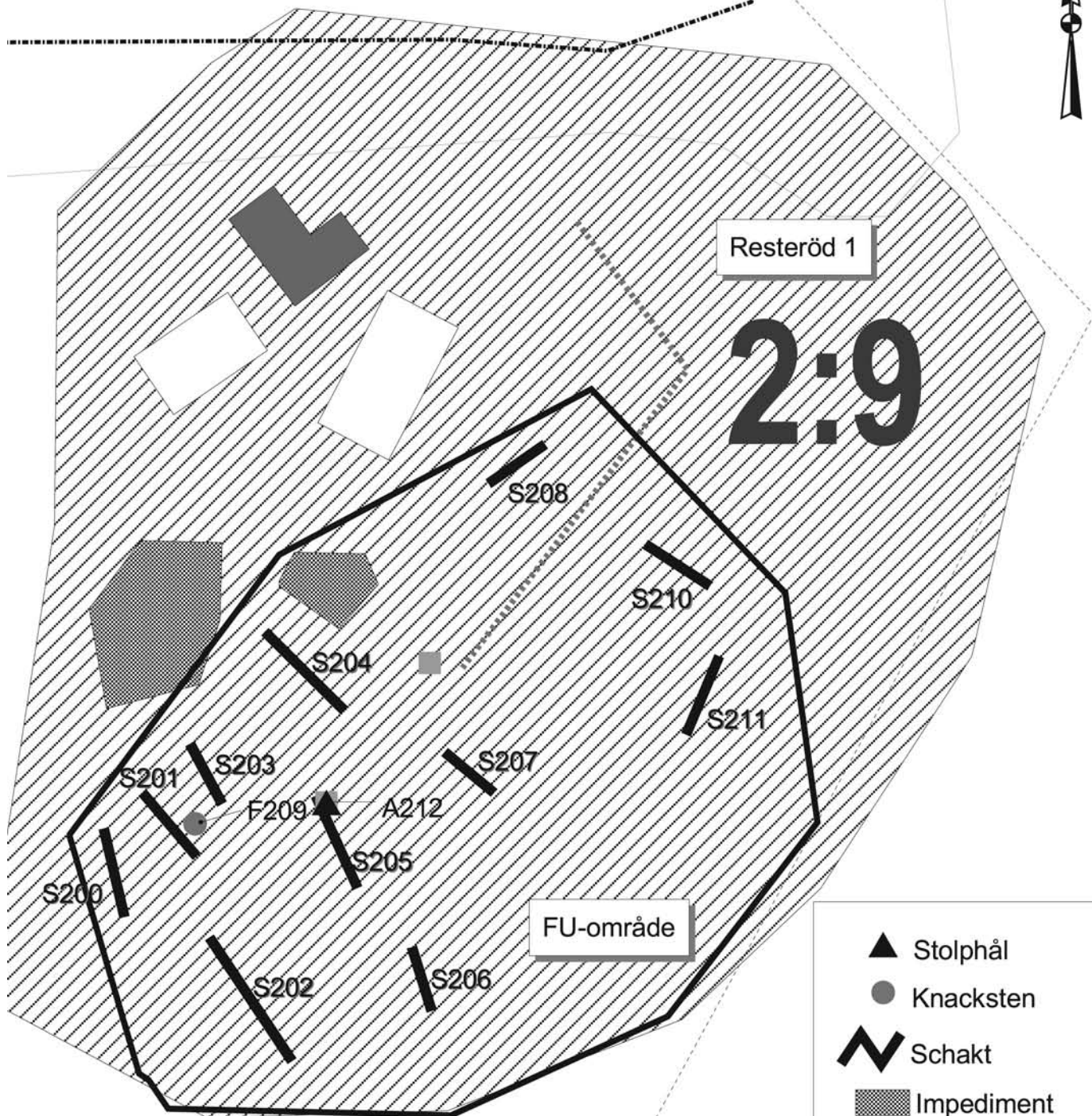
Figurförteckning

Figur 1: Utsnitt ur digitala fastighetskartan, Uddevalla kommun, skala 1:20 000 med undersökt fornlämning markerad. Godkänd från sekretessynpunkt för spridning Lantmäteriverket 2005-08-09.

Figur 2: Utsnitt ur digitala fastighetskartan, Uddevalla kommun, med omgivande fornlämningar markerade. Skala 1:10 000. Godkänd från sekretessynpunkt för spridning Lantmäteriverket 2005-08-09.

Bilagor

Bilaga 1. Plankarta över samtliga schakt i förundersökningsområdet. Skala 1:500. Godkänd från sekretessynpunkt för spridning Lantmäteriverket 2005-08-09.

Resteröd 1

2:9

S208

S210

S211

S204

S207

S201

S203

F209

A212

S205

S200

S202

S206

FU-område

- ▲ Stolphål
- Knacksten
- ⚡ Schakt
- ▨ Impediment
- Modern brunn
- ⋯ Markbädd
- ▨ Fornlämning

0 20 40 60 meter